

ADALET ARAYIŞI İÇİN BİR PUSULA

Türkiye'de Kutuplaşma, Araçsallaştırılan Kurumlar ve Devlet-Halk İlişkisi Üzerine Analiz

Türkiye: İdeolojik Kutuplaş(tır)ma Ülkesi

Bugün Türkiye toplumsal ve siyasi yapısındaki sorunların temelinde insanca yaşama koşullarının hiçe sayıldığı bir sistemin “kaçınılmaz” bir gerçek gibi karşımızda duruyor olduğu inancı yer almaktadır. Bu inancı besleyen varsayımlar, eleştirel düşünce imkanlarının sistematik bir şekilde yok edilmesiyle, halk için sunulan bir kurtarıcı motifyle, tek adam rejiminin aklandığı istikrarlı bir düşüncenin ürünüdür.

Osmanlı İmparatorluğunun yıkılışıyla Osmanlıcılık, İslamcılık, Türkçülük ve Batıcılık gibi birçok düşünce akımına başvurularak yeni bir devlet düzeni ve millet yaratma çabasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana Türkiye halkının tarihi ideolojik kutuplaşmaların yarattığı bahtsız olayların tarihidir. İdeolojik kutuplaşmanın tek sebebinin Türkiye için belirlenen yeni rejim politikalarının olmadığını belirtmekle birlikte kutuplaşmada bu politikaların etkisinin olmadığını söylemek de mümkün değildir. 1789 Fransız İhtilalinin bir ürünü olarak, tüm dünyada çok uluslu imparatorlukların yıkılışına sebep olan milliyetçilik akımı “modern” bir toplum ve devlet örgütlenmesinin kapısını açarak ulus-devlet anlayışının benimsenmesine sebep olmuştur. Osmanlı'nın yıkılmasıyla kurulan yeni devletin ulusu “Türk”, dili “Türkçe” olarak belirlenmiştir. 18. ve 19. Yüzyıllar tüm devletler için modernizmin şartlarına uygun bir kimlik ve kurumlar oluşturma, adeta “ne kadar modern ve saygı duyulmaya layık” bir toplum olduklarını kanıtlama girişimi söz konusuydu. Bu girişimin temelinde “geri kalmış”, “barbar” toplumları “geliştirmek” iddiası maskesi altında sömürgeleştirmeyi amaçlamış ve çoğunlukla da başarmış İngiltere ve ABD gibi ülkelerin açık hedefi olmama amacı söz konusuydu. Yeni kurulan devletin modernleşme dinamikleri de bu amaç doğrultusunda Batı yönlü bir gelişim içinde, bir millet ve kimlik yaratma aşamasında şekillenmiştir. Bir sömürge toplumuna dönüşmemek için o dönemin şartlarında gerekli görülmüş kimi politikalar ilerleyen dönemlerde Türk-Kürt ayrımını doğurmuş ve ilk kutuplaşmaların ortamını hazırlarken 12 Eylül darbesiyle birlikte de sağ- sol kutuplaşması derinleşmiştir. Bugün içinde bulunduğumuz siyasi ortamda oy verme, seçim yapma gibi temel vatandaşlık haklarının belirleyicisi bu ideolojik kutuplaşma ortamıdır. Halkın seçim yaparken yaşam koşullarını iyileştirecek, temel insan haklarına uygun ilkelerle ilerleyecek bir yönetim anlayışından çok, ideolojik olarak yakın bulduğu ya da yakın olduğunu zannettiği partilere yöneldiği görülmektedir. Çünkü bu halka yıllarca politikacılar tarafından, bir taraf olmaları gerektiği, taraf olmazlarsa bertaraf olacakları öğretildi. Aslında Türkiye halkının geleneklerine ve kültürüne odaklandığımızda ideolojik, etnik veya dini bir ayrışmaya rastlanmaz. Artık klişeleşmiş bir ifadeye başvuracak olursak “misafirperver”, komşuluk ve aile ilişkilerine bağlı bir habitus, yani yatkınlıklar sistemi esastır. Her kapı sağcı mı solcu mu, Kürt mü Türk mü Ermeni mi, Alevi mi Sünni mi olduğu düşünülmeden çalınır, bir tas çorba ya da o gün evde ne yemek piştiyse ikram edilir. Kimi

Rum kimi Türk kökenli esnaf aynı sokak üstünde yan yana kurulu dükkanlarının kapısının önünde “sizinkiler 2. dünya savaşı sırasında İngilizlerle bir olmuş” hesaplaşmalarına girmeden tavlasını oynar, akşam eve dönüp haberleri açıp da ülkedeki başta ekonomik olmak üzere diğer birçok sorunun yanlış yönetim politikalarından değil de “Türk ve Müslüman olmayan kitlelerin” sebep olduğu bir açmaz olarak tartışıldığını görene kadar, kimsenin aklına her gün misafirlige gitmek için çaldığı kapıyı çarpılayarak işaretlemek, dükkanlarını dağıtmak, mallarını yağmalamak gelmemiştir. İşin tuhafı bu çeşit ayrıştırmacı eylemler Türkiye’de, yıkıcılığı her geçen gün daha da artarak kronik hale gelmiştir. Her dönem aynı temel varsayımla -vatan hainliği- “biz ve onlar” ayrımına başvurulurken “onlar” kategorisinin etnik ve ideolojik adı değişse de kategori varlığını sağlam bir şekilde korumakta. Bu kategori bir dönem Kürtler, bir dönem Ermeniler, bir dönem Aleviler, bir dönem solcular olurken bugünlerde “Suriyeliler” olarak ifade bulmakta. Ancak etnik ayrışmanın da ötesinde artık tüm kitleler için gözlemlenen acı gerçek şudur ki artık her ideolojik görüş “onlar” kategorisine rahatlıkla girebilir vaziyettedir. Solcular tarafından “yobazlar” sağcılar tarafından “dinsizler” olarak indirgenebilecek söylemlerin özünde “benden olmayan ya da benim gibi düşünmeyen herkes” ötekidir algısı söz konusu hale gelmiştir. Ancak bu yanlış algı Türkiye halkının habitusuna aykırıdır ve politikacıların iktidar olma hırsı uğruna yürüttüğü, ülkede yaşanan problemlerin temellerine inmeden, bir suçlu ve hedef göstererek halk için adeta bir hedef şaşırtma projesidir. Yıllardır yaşanan tüm hezimetler ve kaybedilen insani değerler yalnızca politikacıların iktidarını ellerinde tutmalarına hizmet etmektedir. Öyle ki iktidar sahiplerinin apaçık ortada olan bir yanlışını dahi yalnızca bizimle aynı ideolojik kategoriye paylaştığını bildiğimiz için desteklediğimiz olmuştur. Bu durum ideolojik ayrıştırma projesinin yavaş yavaş işlediği bir yatkinlikler sistemini beslerken diğer tüm kurumsal yapılarda olduğu gibi ideolojilerin de ana amaçlarından yoksunlaşıp, yalnızca iktidarın çıkarlarına uygun işleyen, anlamından uzaklaştırılmış birer aygıt haline gelmesine sebep olmuştur. Horkheimer modern toplumda işlevini yitiren akıl için “araçsallaşmış akıl” tabirini kullanır. O bu ifadesiyle modern toplumda, akli odağa almayı öncelemiş zihniyetin güvenirliliğinin sarsıldığını çünkü aklın toplumdaki güçlü kimselerce kendi çıkarlarını korumak amacıyla bir araç haline getirildiğinden bahseder. Türkiye’deki siyasi ve toplumsal yapının tarihçesine bakıldığı zaman ideolojilerin de politikacılar ve iktidar mekanizmaları tarafından halkın nabzını tutmak, bir kanaat önderi yaratmak adına nasıl “araçsallaştığını” görmek mümkündür. Hiçbir ideolojik görüş bu araçsallaştırma kazanına batmaktan kurtulamamıştır. Bu gerçekliğin en acı yönü toplumu, toplumda var olan sorunların apaçık ortada olan asıl nedenlerine odaklanamayacak denli körleştirmiş olmasıdır. Şimdi bu yazıyı okumaya başlayan bir bireyin zihni cümleler arasında gezinirken, cümlelerin anlatmak istediği noktaya değil bu yazının hangi ideolojinin esasları üzerinden kaleme alındığına odaklandığını düşünmek çok da absürt değil. Eğer bu yazı okuyan için hayatındaki birçok konuda ona yol gösterecek ya da sadece keyifli bir okuma imkanı sunacak olsa bile sırf bir proje olarak yaratılmış yatkinliğinden dolayı, seçilmiş bazı cümlelerde kendi ideolojisine ters düştüğünü gördüğü ifadelerden sonra

okumayı sonlandırmaya karar veriyorsa işte o zaman ideolojik kutuplaştırma projesinin nasıl bir zarara yol açtığı net bir şekilde görülecektir. Yalnızca bir yazının sonunu getirip getirmeme kararı alırken dahi bu derece etkili olan ideolojik kutuplarımızın bir de bizim adımıza büyük kararlar almaları için birilerine oy verirken üzerimizde kurduğu tesiri düşünelim. Halkın kendini yönetecek kişi ya da kişilere karar verirken, içinde yaşadığı toplumsal koşulların iyileştirilmesinin öncelik olması gerekirken, bahsi geçen karar sürecinde önceliğin ideolojik tarafta olduğu görünmektedir. Politikacılar tarafından “zorunlu” bir tutum olarak yansıtılan ve öğretilen bu taraf olma durumunun sonucu ideolojilerin araçsallaşmış olmasıdır. Bu araçsallaştırmanın amacı kitleler üzerinde kurulan baskı ve otoritenin meşruluğunu sağlamaktır. İdeolojilerin araçsallaşmasının toplumsal düzeydeki bir başka yansıması kurumların da araçsallaşmasıdır. Althusser’ci bağlamda düşünüldüğünde devletin kitleler üzerindeki otoritesini sağlama aldığı araçlar ordu, polis ve hapishanelerle sınırlı kalmamaktadır. Devlet otoritesi daha görünmez ve etkili olan *ideolojik aygıtlara*, yani toplumsal kurumlara da sirayet etmiştir.

Kurumların Araçsallaşması ve Karşıt Üretkenlik

Toplumsal düzeni ve istikrarı sağlamak adına toplumsal kurumların varlığına ihtiyaç duyulur. Aile, eğitim, sağlık, ekonomi, din gibi kurumlar her toplumun kendine özgü değerleriyle birlikte, evrensel insan hakları çerçevesinde toplumsal koşulların bireyler için yaşanılabilir kılınması açısından farklı işlevlere sahiptir. Toplumsal kurumlar bireylerin, insanca yaşamak için sahip olduğu haklara yönelik işlemektedir. Örneğin her tek kişinin, etnik veya sınıfsal kökenine bakılmaksızın, ücretsiz ve kaliteli bir eğitim ve sağlık hizmeti alma hakkı mevcuttur ve kurumların bu haklar temelinde, sorunsuz bir şekilde işlemesinin sorumluluğu devlettedir. Bir toplumda var olan kurumların işleyişi bozulmaya başladığında toplumsal çöküş kaçınılmaz hale gelmektedir. Ancak Althusser’in de üzerinde durduğu gibi kurumlar bireylerin yaşam standartlarını iyileştirme işlevi yerine devletin ideolojik bir aygıtı/aracı haline gelmiştir. Örneğin görevi bireylere bilgi, beceri, eleştirel düşünce ve üretkenlik kazandırmak olması gereken eğitim kurumu iktidar olan kişi veya kişilerin ideoloji ve değerlerini kitlelere empoze etmek için kullanılan bir araç haline gelmiştir. Okullar devletin belirlediği müfredat eşliğinde devlet için sadık, çalışkan, örnek bireyler yetiştirme işlevindedir. Benzer şekilde; görevi bilgi iletme, kamoyunu bilinçlendirmek, siyasi ve sosyal olaylara yönelik farkındalık yaratmak olan medyanın da iktidar sahiplerinin tekelinde bir propaganda aracına dönüştüğünü söylemek mümkündür. Medya organları özgür ve eleştirel düşünce ortamından uzak, yalnızca egemen sınıfın çıkarlarına hizmet eden fikirleri dolaşıma sokarak hakim ideolojiyi yayma işlevindedir. Dolayısıyla toplumsal kurumların günümüzde -İllic’in kavramsallaştırmasıyla- *karşıt üretken* hale geldiği görülmektedir. Kurumların karşıt üretkenleşmesinden kasıt, yerine getirmesi beklenen işlevin tam tersi doğrultuda işlemesidir.

- Eğitimde, bilgiye erişim ve gelişim yerine diplomaya dayalı, cahilleştiren

- Sağlıkta, hastanelere ve ilaç sektörüne bağımlı hale gelmiş
- Ekonomide, büyüme adına gelir eşitirilişini derinleştiren
- Medyada, halkı bilinçlendirmek yerine manipüle etmeyi amaçlayan
- Hukukta, adaletsizliklerle mücadele etmek yerine adaletsizliklere yasal kılıflar üreten bir anlayış söz konusudur.

Kurumların işleyişinin bu denli bozulmasının sebeplerinden en önemlisi, liyakatsiz bir şekilde gerçekleştirilen atamalardır. Bir nceki başlıkta da değinildiği gibi, bu kurumların denetlenmesi ya da işleyişi aşamasında sorumluluk sahibi olan kişi ya da kişiler uzmanlık alanlarına göre, mevcut iktidarın ideolojisine yakın ya da uzak olmalarına göre görevlendirilmiştir.

“Halk için Devlet” mi “Devlet için Halk” mı?

Weber’e göre devletler 3 ana otorite türüyle yönetilebilir.

- Geleneksel otorite: Yönetim, geleneklere ve geçmişten aktarılan kurallara dayanır.
- Karizmatik otorite: Liderin kişisel yetenekleri ve karizmasıyla şekillenen yönetim biçimidir.
- Rasyonel-hukuki otorite: Yönetim temel insan haklarına dayanan yazılı kurallar ve hukuki çerçeveye dayanır.

Ulus-devlet anlayışından önce hakim olan devlet anlayışı; patrimonyal devlet, geleneksel otoritenin bir biçimi olarak ortaya çıkar. Bu tür devletlerde yönetici (kral,padişah vb.) devleti kendi malı olarak görmektedir. Yani devlet halka hizmet vermesi gereken bir yapı olarak değil, tebası olan halk üstünde bir g olarak tanımlanır. Bürokrasi de nepotik bir sistem söz konusudur. Yani, kurumların idare yetkisi belirlenirken yöneticiye sadık kişiler ve akrabalık ilişkileri esas alınır. Toplumsal düzeni belirleyen norm ve değerlerde hukuki, eşitlik, adalet ve özgürlük ilkelerini temel alan kurallardan çok yöneticinin iradesi belirleyicidir. Dolayısıyla halkın refahı, yöneticinin kişisel kararlarına bağlıdır. Ancak günümüzde patrimonyal devlet anlayışı yerine, kökenleri Sanayi Devrimi sonrası oluşan toplumsal-sınıfsal eşitirilişlere dayanan, yasal zeminde ilk uygulamalarının 19. Yüzyıl sonlarında Almanya’da ortaya çıkan sosyal devlet anlayışı anlayışı yerini almıştır.

Sosyal devlet anlayışı, Osmanlı’da vakıf ve lonca sistemi, erken Cumhuriyet döneminde devletçilik politikaları kapsamında yrtlmeye çalışılsa da Türkiye’nin 1961 Anayasasıyla resmen bir sosyal devlet ülkesi olduğunu ilan etmiştir. Sosyal devlet anlayışında devlet halk için var olan bir kurumdur. Bireylerin sosyal ve ekonomik haklarını güvence altına alan, toplumsal eşitirilişleri azaltmayı hedefleyen bir anlayış hakimdir. Bu modelde;

- Devlet halkın eğitim, sağlık, sosyal güvenlik gibi temel ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüdür.

- Sosyal yardımlar, bir lütuf olarak değil bireylerin sahip olduğu bir hak olarak görülür.

Dolayısıyla patrimonyal devlet anlayışında devlet, halkına bağışta bulunan bir yapı gibi hareket ederken sosyal devlet anlayışında bireyler hak temelli olarak devletten hizmet alır. Weber'e göre de modern devlet patrimonyal yapıyı geride bırakarak rasyonel-hukuki bir sisteme dönüşmelidir.

Adalet, toplumların huzur içinde yaşaması için temel bir ilkedir. Her bireyin eşit haklara sahip olması, adaletin sağlanabilmesi için vazgeçilmez bir gerekliliktir. Adalet, yalnızca güçlü olanın değil, haklı olanın yanında durmayı ifade eder. Adaletin temeli, insanların eşit muamele görmesi ve haklarının ihlal edilmemesidir. Güçlülerin, zayıfları ezdiği, hakkın değil, gücün geçerli olduğu bir dünyada adaletin varlığından söz edilemez.

Gücün değil, hakkın üstün tutulduğu bir düzen, toplumların refahını artırır ve güven duygusunu pekiştirir. İnsanlar, haklarını koruyacak bir hukuk sistemine güvendiğinde, daha huzurlu ve barışçıl bir ortamda yaşarlar.

Adaletin sağlanması için bir karizmatik ya da geleneksel otoritenin belirlediği ilkeler değil **hukuk kuralları** esas alınmalı, adil ve tarafsız bir şekilde uygulanmalıdır. Adaletin işlediği bir toplumda, kimse hak etmediği bir muameleye uğramaz, her birey haklarını elde edebilir.

Bir hukuk sisteminin amacı, yalnızca suçluyu cezalandırmak değil, aynı zamanda haklının hakkını almasını sağlamaktır. Güçlünden yana olmak, adaletin değil, gücün tecelli etmesine yol açar ve toplumda derin yaralara neden olur. Adalet, yalnızca bireylerin değil, toplumun da ortak değeridir. Hangi ırk ve toplumsal sınıftan, siyasi görüşten olursa olsun herkesin hakları savunulmalı ve her birey, sadece gücüyle değil, haklarıyla değer bulmalıdır.

Sosyal Devlet Anlayışı yerine Devlet Baba Anlayışı

Sosyal devlet anlayışının Türkiye'de geçirdiği dönüşüme bakıldığında 1961 anayasası sosyal güvenlik, eğitim ve sağlık hizmetlerinin devlet tarafından sağlanması gerektiğini kabul eden bir yasaydı. Sendikal haklar ve toplu iş sözleşmesi gibi işçi hakları güvence altına alındı. Ancak 1980 darbesi sonrası sosyal devlet anlayışı neoliberal politikalarla zayıflatıldı. Ve 2000'li yıllara geldiğimizde sosyal devlet anlayışının yerini yardım temelli politikalar almaya başladı.

Günümüz Türkiye'sinde de halkın devlete bakışı, temel hakların korunması sorumluluğunu üstlenmiş bir kurum olması değil, devleti kutsall, koruyucu, otoriter ve kapsayıcı bir figür olarak görmektedir. Bu durum sosyal yardımların vatandaşların devlete olan bağlılığını arttırmak adına bir lütuf gibi sergilenmesi, devlete yönelik en ufak bir eleştirinin dahi vatan hainliğiyle özdeşleştirilmesi gibi algıların yayılmasına ve halk tarafından içselleştirilmesine neden olmuştur.

İnsan İnsanın Kurdu Mudur?

Türkiye’de birçok kişi var olan tüm bu sorunları bilmekte ancak çoğu öğrenilmiş bir çaresizlikle harekete geçmekten kaçınmaktadır. Bireyler tekrar eden başarısız deneyimlerden sonra çaba göstermeyi bırakmaktadır. Ülkemizde birçok insan yıllarca süren ekonomik krizler, siyasi baskılar ve toplumsal sorunlarla mücadele ederken etkisiz kalacaklarına inandıkları için pasif bir tutum geliştirmektedir. “Ne yaparsak yapalım değişmeyecek”, “Böyle gelmiş böyle gider” algısı bireysel ve kolektif eylemsizliği besler.

Bireylerin kendilerini devlet mekanizmasından dışlanmış veya etkisiz hissettiklerinde siyasal katılıma yönelik motivasyonlarının da düştüğü görülmektedir. Türkiye’de özellikle seçimler veya protesto hareketleri sonucunda ciddi toplumsal değişimlerin yaşanmaması, halkın seçim sistemine olan güvenini zayıflatmıştır. Bunun sonucunda da toplumun çoğunluğu gençler olmak üzere belli bir bölümü apolitikleşmiştir. Medya, eğitim sistemi ve siyasal söylemler aracılığıyla kitlesel olarak “durumu kabullenme” ve “sorgulamama” kültürü içselleştirilmiştir. Çünkü korkusuzca ifade edilen her düşüncenin cezalandırıldığı bir korku hükümeti anlayışı yaratılmıştır. Böylelikle bireyler için “başka bir iktidar” fikri düşünülmemektedir.

Bununla birlikte yalnızca belli kişilere değil insanlığa olan inancın kaybedildiği gerçeği de göz ardı edilmelidir. Türkiye’de uzun yıllardır süregelen tek parti iktidarı, toplumun siyasal algılarını şekillendirmiş ve değişime dair kaygıları güçlendirmiştir. Halkın büyük bir kesimi iktidar değişikliğinin riskli olduğunu ya da başka bir iktidarın da benzer sorunlara sebep olacağını düşünerek mevcut statükoyu koruma eğiliminde hareket etmektedir. Gramsci’nin hegemonya teorisinde vurguladığı üzere iktidar mekanizmaları yalnızca baskı araçlarıyla değil aynı zamanda toplumsal bir rıza ortamı yaratarak varlığını sürdürebilmektedir.

- Siyasal söylemler, mevcut yönetimin alternatifsiz olduğu fikrini yaygınlaştırmaktadır.
- Medya, siyasal rakiplerin yetersiz olduğu imajını beslemektedir.

Ancak demokratik süreçlerin sağlıklı işleyebilmesi için eleştirel düşüncenin geliştirilmesi ve başka ihtimallerin peşine düşülmesi şarttır.

Bir İhtimal Daha Var!

Bugün içinde bulunduğumuz umutsuzluk halinin en büyük nedeni bir sonraki iktidarın daha kötü sonuçlar yaratacağı kaygısıdır diye belirtmiştik. Çünkü tarihsel bir tekrür olarak da düşünülebileceği gibi iktidara gelen kişi veya kişiler, halka zulüm eder. Bahsi geçen iktidarın ideolojik yapısından bağımsız olarak güç sahibi aktörler toplumla ilişkilerinde hakimiyet kurmak isteyeceklerdir. Güç doğası gereği, tek bir mekanizmada ya da kişide toplandığında bu gücü denetim imkânı zayıflar ve gücün tahakkümü ortaya çıkar. İktidarı elinde bulunduran kesimlerin, kendi çıkarlarını koruma ve sürdürme yanlısı

eylemleri baskıcı bir yönetim biçimine yol açabilir. Bu nedenle çözüm, iktidara gelen kesim hangi ideolojiden olursa olsun, her zaman ve her koşulda, istikrarlı bir şekilde sıkı bir denetime tabi tutulmalıdır. Toplum için alınan ve uygulamaya konulan kararların belli bir kesimin çıkarını korumak yerine tüm bireyler için hak temelli bir anlayışla hazırlanıp hazırlanmadığı konusunda bir denetim mekanizmasının bulunması şarttır. Günümüz siyasetinde muhalefet dediğimiz mekanizmanın asıl görevi bu olsa da görevini başarıyla yerine getiremediği açıkça görülebilmektedir. Bununla birlikte unutulmamalıdır ki muhalefetin amacı her zaman iktidar olmaktır. Oysa yukarıda bahsettiğimiz sorunların çözümü için iktidar olmanın ötesinde daha ulvi bir amaç edinmek gerekir. “İnsanca yaşama koşullarının iyileştirilmesi”

Evrensel insan hakları ışığında toplumsal bir değişme sürecini başlatmak ve sürdürebilmek için toplumda sürekli ve sistemli bir şekilde haksızlıklara karşı muhalefet edebilecek zihniyetin geliştirilmesi gerekmektedir. Ancak bu şekilde gücü elinde bulunduran kesimin zulüm etme ihtimali ortadan kaldırılabılır. Peki bu muhalefet cesaretini kararlı bir şekilde, ideolojik ayrıştırmaların hipnotik etkisine kapılmadan, herkes için, yalnızca hak ve adalet için kim sürdürebilir? Kime güvenmeli?

Bu görev tahmin edilebileceği üzere bir siyasi parti temsilcisine ya da halk için kurtarıcı rolü üstlenmiş bir karizmatik lidere devredilemeyecek kadar ciddi bir görevdir. Bu nedenle bu görev başta toplumun aydınları ve halkın bizzat kendisinde olmalıdır. Livaneli’nin de belirttiği gibi “asıl fark yaratan iktidar değil muhalefet olmalıdır. Ve bu fark yaratacak muhalefet için bir kurtarıcı- kahraman beklemek yerine kendi kendimizi kurtarma hedefindeyiz. Biz kendi umudumuzuz!!

UMUT KENDİMİZ

Haksızlığa Karşı Birleşme, Adalet için Dayanışma

Bu noktada ideolojik tanımlar ve kalıplaştırmaların dışına çıkmak oldukça kritik bir işlev kazanmaktadır. Evrensel insan hakları için mücadele ederken kim olduğumuz ya da kim olmadığımız, başkasının kim olduğu, nereli olduğu sorularından uzak yalnızca ortak hedefe odaklanılmalıdır. Adaletsizliğe, yoksulluğa, liyakatsizliğe, hukuksuzluğa karşı birleşmiş olmak doğarken kazandığımız, ne olacağına karar bile veremediğimiz etnik kimliklerden ve hedefe hizmet etmeyen ideolojilerden çok daha sağlam bir aidiyet hissi uyandıracaktır. Yine de “siz kimsiniz” diyecek olanlara karşı biz;

- Açlık sınırının altında asgari ücretle geçimini sağlayamaya çalışan milyonlarca çalışan
- Senelerce okuyup mezun olduktan sonra ülkesi yeterli istihdamı sağlayamadığı için, yedek iş gücü ordusuna dahil olmuş, kendine inancı azalmış işsiz gençler
- Her kurum, her sektör, her köşe başına sirayet etmiş liyakatsiz yetkilendirme sarmalında, potansiyeli yok sayılmış, emeği çalınmış milyonlarca nitelikli birey

- Faili koruyan yasalarla adalet arayan ve birçok hemcinsi gibi hayatını kaybetmekten korkan milyonlarca kadın
- İşlevsiz hale gelen sağlık sistemiyle tedaviye erişimi kısıtlanan ve randevu almakta dahi güçlük çeken milyonlarca insan
- 12 yıl boyunca bizzat devlet tarafından belirlenmiş müfredatla eğitim gördüğü halde, devletin sınavından iyi bir puan almak için başka bir eğitim kurumundan destek almak zorunda kalan milyonlarca öğrenci
- Özgür basını susturan yasalarla doğruyu arayan ve sesini kaybeden milyonlarca gazeteci
- Devletin denetimi altına giren yasalarla bağımsızlıklarını yitiren, görev adı altında etik ve ahlaki değerlerini göz ardı etmek zorunda bırakılan yüzbinlerce polis ve güvenlik görevlisimiz.

“Umut Kendimiz” hareketinin amacı yıllardır değişmeyen sistemsel haksızlıklara bizzat bu haksızlığa maruz kalanlarla birlikte karşı çıkmaktır. Herhangi bir ideolojik ya da siyasi bir tutumu sahiplenmeden, yalnızca evrensel insan haklarını temel alarak oluşturulan çözüm sürecinde toplumdaki tüm kesimlere görev düşmektedir. Örneğin; basın, halkın sesi olmalıdır. Aydınlar toplumun geleceğine dair umutsuzlaşıp, kendine ve topluma yabancılaşmaktansa, bilgi birikimleriyle bu mücadelede topluma destek olmalıdır. Sanatçılar, yaşadıkları baskı ortamında içselleştirdikleri sansürün etkisinden kurtulup özgürce gerçeği yansıtmalıdır. Gerçeğe bir de sanatçıların gözünden bakmaya ihtiyacımız var.

Yalnızca seçim zamanı yaklaştığında, çözüm talepleriyle ortaya çıkan hiçbir siyasi partiye OY YOK. Muhalefet ya da iktidar, sağ veya sol, liberal veya muhafazakar hiç fark etmeksizin insan hakları temelli bir anlayış gözetmeyen hiçbir siyasi söyleme destek verilmemelidir. Tek amaçları kendi egemenliklerini sağlamak ya da korumak olan siyasi liderlere yönelik taleplerimiz oldukça net. Halkı merkeze almaları. Bizden oy alabilmek için önce;

- Milletvekili ve diğer siyasi makam sahiplerinin maaşları ile asgari ücret arasında bir denklik sağlanması
- Bakanlıklarda yetkili birimlere, alanında uzman kişilerin seçilmesi. Türkiye’nin tarihi ve kültürü hakkında daha önce bir çalışma yapmamış kişilerin Kültür Bakanı olarak görev yapması ne kadar doğru??
- Akademinin siyasetin gündeminden uzaklaştırılması, bilimsel çalışmalara özgür bir ortam sağlanması
- Polis, asker gibi kolluk kuvvetlerinin görev tanımında şiddete başvurma konusunun resmi kurallarla belirlenmesi, örneğin; yurttaşların basın açıklaması, protesto, gösteri, yürüyüş yaptıkları esnada polise ya da diğer yurttaşlara fiziksel bir saldırı söz konusu olmadıkça kendilerine emredilse bile polisin şiddet uygulama emrine itaat etmeme hakkının bulunması

- Her mahallede, mahalle nüfusuna denk sayıda sosyolog, psikolog ve pedagoğun görev aldığı sağlık merkezlerinin kurulması
- Rant, yoksulluk ve diğer haksız kazançların önlenmesi ile güçlendirilen bütçeyle işsizlik sorununa çözümler getirilmesi
- Cumhurbaşkanlığı sarayının ülkenin büyümesine ve gelişmesine katkı sağlayacak prestijli bir üniversiteye dönüştürülmesi
- Kamu kurumlarına ve belediyelere ayrılan bütçenin halkın problemlerini çözmeye ayrılması gerekmektedir.

Toplumsal değişimi sağlayabilmek için öncelikle siyaset yapma anlayışı ve biçiminin de değişmesi gerekir. Yıllardır siyasetçilerin karar vermiş olduğu, yer yer birbirlerine ağır hakaretlere varan cümleler kurduklarına da rastladığımız, sürekli gerçeğin üstünü örtmeye çalışan bir propaganda dilinin, problemleri çözeceklerine ve daha iyi yaşam standartları için mücadele vermelerine dair hiçbir güven verici unsur yoktur.

Bu noktada ünlü sosyolog J. Habermas'ı anmak gerekir. "İletişimsel eylem" olarak kavramsallaştırdığı düşüncesinde Habermas, bireylerin toplumsal ilişkilerde daha rasyonel, demokratik ve etik bir etkileşimde bulunmalarını sağlayacak bir zemin sunar. Onun düşüncesinde ideal toplum, iletişimsel rasyonaliteye dayalı, eşitlikçi ve özgür bir kamusal alanın olduğu bir toplumdur.

1. İletişimsel Eylemin Hakim Olduğu Bir Toplum:

İdeal toplumda bireyler, stratejik ya da manipülatif eylemler yerine, iletişimsel eylemi esas alarak birbirleriyle iletişime girerler. Yani bireyler birbirini ikna etmek için güç ya da çıkar hesapları yapmaz, rasyonel argümanlar ve geçerlilik iddiaları üzerinden tartışır ve ortak uzlaşmaya ulaşmaya çalışır.

2. Demokratik ve Katılımcı Bir Kamusal Alan:

Kamusal alan merkezi bir öneme sahiptir. Bireyler bu alanda özgürce fikirlerini ifade eder, toplumsal meseleleri tartışır ve demokratik karar alma süreçlerine doğrudan katılırlar. Bu kamusal alan, devlet ya da sermaye tarafından manipüle edilmemelidir. Herkesin eşit koşullarda katılabileceği bir tartışma ortamı olmalıdır.

3. Baskıdan ve Manipülasyondan Arındırılmış İletişim:

Bireyler zorlamadan, baskıdan ve manipülasyondan arındırılmış bir iletişim sürecine katılmalıdır. Sadece ekonomik ya da politik güç sahiplerinin değil, her kesimin sesini duyurabileceği bir iletişim ortamına sahip olmalıdır.

4. Demokratik Meşruiyetin Rasyonel Tartışma İle Sağlanması:

Hukuk ve siyaset ancak rasyonel ve açık bir tartışma ortamında şekillenmelidir. Devlet, halkla kurduğu ilişkiyi hukuki ve bürokratik düzenlemelerle değil, iletişimsel süreçler

üzerinden kurmalıdır. Yasalar, bireylerin tartışmalarla uzlaştıkları kurallar bütünü olmalıdır.

5. Yaşam Dünyasının Sisteme Karşı Korunması:

Yaşam dünyası: kültürel değerlerin, sosyal ilişkilerin ve anlam dünyalarının üretildiği alandır.

Sistem: ekonomi ve devlet gibi bürokratik ve teknik yönetim alanıdır.

İdeal toplumda, yaşam dünyası sistemin sömürsüne uğramamalıdır. Yani ekonomi ve bürokrasi insanların günlük yaşamlarını belirleyen baskıcı güçler haline gelmemelidir. Aksi halde bireyler yabancılaşır ve demokratik bilinç zayıflar.

6. Özgürlük, Eşitlik ve Katılımcı Demokrasi:

Yurttaşlar kendilerini ifade etme özgürlüğüne sahiptir. Toplumun tüm kesimleri eşit haklara ve fırsatlara sahiptir. Kararlar toplumun geniş katılımıyla ve rasyonel tartışmalar sonucu alınır.

Habermas'ın niteliklerini belirlediği hak temelli bu toplum fikrinin gerçekleşmesi mümkün müdür? Daha önce de belirtildiği gibi toplum bizleriz, dolayısıyla toplumsal değişim imkanları da bizzat bizim elimizde. Tek yapmamız gereken “umut kendimiz” hareketinin logosuna sahip çıkmak. Sizleri, bu logoyu dükkanlarda, arabalarda, duvarlarda, çantalarda aklımıza gelebilecek birçok yerde kendimize ait bir parça olarak kullanmaya başlayarak “içinde yaşadığımız kötü şartlara karşıyız” mesajı vermeye davet ediyoruz.

HALKIN ADALET ARAYIŞINDA PUSULASI BIZZAT KENDİSİ OLMALIDIR. ÇÜNKÜ UmutKendimiz!